

MİRAS ALANI ANAHTAR KELİMESİNİN LİSANSÜSTÜ TEZLERDEKİ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bibliometric Analysis of The Heritage Area Keyword in Graduate Thesis

Ayşe BOYRAZ

Karabük Üniversitesi, LEE YL Öğrencisi

boyraz.9732@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-1591-7738

Doç. Dr. Yasin DÖNMEZ

Karabük Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

yasindonmez@karabuk.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-2840-6312

Öz

Amaç ve Önem: Bu çalışma kapsamında 2005-2022 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında yayınlanan miras alanı ile ilgili erişimine izin verilen tezler araştırılmış, araştırılan lisansüstü tezler belli parametreler etrafında değerlendirilip, ilgili alanda ileride yapılacak olan çalışmalara ışık tutmak amaçlanmıştır.

Yöntem: YÖKTEZ veri tabanında yer alan miras alanı ile ilgili yayınlanmış ve erişime açık 22 adet doktora tezi ile 76 adet yüksek lisans tezi bibliyometrik değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Bulgular: Araştırma bulguları kapsamında konu ile ilgili lisansüstü tezlerin, çoğunlukla yüksek lisans tezlerinden oluştuğu ve doktora düzeyinde yapılan çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Yayınlanan tez çalışmalarının konusu ve anabilim dalı incelendiğinde; mimarlık, şehircilik ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı, sosyoloji, turizm, coğrafya, kültürel mirası koruma vd. gibi çok çeşitli alanlarda araştırmalar yapıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: YÖKTEZ, Miras Alanı, Bibliyometrik Analiz, Lisansüstü Eğitim

Abstract

Purpose and Importance: Within the scope of this study, the theses about the heritage area published in the database of the Council of Higher Education National Thesis Center (YÖKTEZ) between the years 2005-2022 were investigated, it was aimed to evaluate the researched graduate theses around certain parameters and to shed light on the future studies in the related field.

Method: 22 doctorate theses and 76 master's theses published and open to access related to the heritage site in the YÖKTEZ database were subjected to bibliometric evaluation.

Findings: Within the scope of the research findings, it is seen that the postgraduate theses on the subject mostly consist of master's theses and there are few studies at the doctoral level. When the subject and department of the published thesis studies are examined; It is seen that research are carried out in various fields such as architecture, urbanism and regional planning, landscape architecture, sociology, tourism, geography, and cultural heritage preservation.

Keywords: YÖKTEZ, Heritage Site, Bibliometric Analysis, Graduate Education

Giriş

Doğal ve kültürel miraslar bölge, ülke ve dünya turizmi açısından önemli bir turistik çekicilik sağlamaktadır (Çam ve Çılgınoğlu, 2020). Özellikle yerel yiyecekler ziyaretçiler ile ilgili alan arasında bir bağlantı kurarak onların deneyimlerini zenginleştirmekte ve o alanın kültür ve mirasının daha iyi bilinmesine yardımcı olmaktadır (Çılgınoğlu ve Çam, 2021a; Sims, 2009). Tarihi ve kültürel miras ile bunları kuşatan doğal çevrenin korunması, ülke ve toplumların öncelikli sorumluluklarındandır. Bu korunma çabaları bir doğal mirasın gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemli olduğu kadar insanların vatandaşlık bilincinin gelişmesi açısından da önemlidir (Çılgınoğlu ve Çam, 2021b).

Dünyadaki korunan alanlar, nüfus artışı, toplumsal gelir düzeylerinin artması, yanlış ve aşırı kullanım ve endüstrileşme ile birlikte büyük bir tehditle karşı karşıyadır. Bu tehditlerin başında doğal yaşam ortamlarının bozulması biyolojik çeşitliliğin azalması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gelmektedir. Çevrenin korunmasına yönelik önlemler ülkemizde giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Dönmez ve Türkmen, 2015; Türkmen ve Dönmez, 2015).

Miras alanları geçmişten günümüze uzanan ve koruma altına alınmış alanlardır. Dünya savaşları başta olmak üzere yaşanan çevresel yıkımlardan dolayı kültürel miras olarak nitelendirilebilen bölgelerin koruma altına alınması önem arz etmektedir (Şengül ve Çılgınoğlu, 2021). UNESCO'nun 1972 yılında kabul ettiği Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşmeye bağlı olarak oluşturulan Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Listesinde 2021 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkanlığı ve ev sahipliğinde Fuzhou'da gerçekleştirilen Dünya Mirası Komitesi Genişletilmiş 44. Oturumunda kabul edilen miraslarla birlikte 1154 miras yer almaktadır. Bunlardan 897'si kültürel, 213'i doğal ve 39'u karma (doğal ve kültürel) miraslardır. Türkiye'nin söz konusu listede 17'si kültürel, 2'si karma olmak üzere 19 miras alanı bulunmaktadır (<https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>)

Bibliyometri sözcüğü, bilimsel bilgi araçları olan; yayınlanmış kitap, dergi, makale vb. unsurların farklı yöntemlerle incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969; Diodato, 1994; Evren ve Kozak, 2012). Bibliyometrik araştırma yayınların veya belgelerin yazar, konu, yayın bilgisi vb. şeklinde belirgin özelliklerin niceliksel olarak

analizini kapsamaktadır. Bu tarz araştırmalarda araştırmaların belirli nitelikleri analize edilerek bilimsel çeşitli bulgular ortaya çıkarılmaktadır (Al & Tonta, 2004, Akt. Can Tatar, 2010: 1). Son zamanlarda Bibliyometri kavramı bilimsel çalışmalarda mühim bir yere sahip olmuştur (Yalçın, 2010). Bir bilim dalı ile ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmesi ilgili bilim dalının performansının değerlendirilmesinde nicelik ve nitelik açısından gelişimi önemli bir rol oynamaktadır (Law & Cheung, 2008).

Çalışmanın bibliyografik analizini oluşturan konu miras alanı kavramıdır. Miras alanı kavramı genel olarak dünya miras alanı ya da kültürel miras alanı kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya miras alanları; UNESCO'nun 16 Kasım 1972 tarihli 17. Genel Konferansı'nda kabul edilen "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kapsamında belirlenen istisnai evrensel değerlere sahip alanlar olarak tanımlanmaktadır. Kültürel miras alanı ise 2008 yılında ICOMOS tarafından onaylanan "Kültürel Miras Alanlarının Açıklanması/Yorumlanması ve Sunumu Tüzüğü'nde "Tarihi ve kültürel öneme sahip olduğu kabul edilen ve genellikle yasal olarak koruma altında olan mekan, yerellik, doğal peyzaj, yerleşim alanı, mimari kompleks, arkeolojik sit veya ayakta kalmış yapılar" olarak tanımlanmıştır (ICOMOS, 2010c)

Bu çalışmada lisansüstü tezlerdeki miras alanı kavramını belirli kriterlere göre başlıca özelliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç neticesinde miras alanı ile ilgili yazılmış tezlerin hangi yıllarda yoğunlaştığı, bu çerçeve doğrultusunda ele alınmış konular, veri toplama yöntemleri, örneklem ve evren durumlarını ortaya çıkarmış olmak ilgili alan yazınına katkı sağlaması ve miras alanı kavramı ile ilgili bibliyometrik analiz bulunmaması açısından oldukça önemlidir.

Kavramsal Çerçeve

Lisansüstü eğitim, kendi gelişimine yönelik çeşitli bilimsel bilgi ve beceri kazandığı bir süreç olmanın yanı sıra; ülkenin kalkınması ve bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasi, kültürel alanlarda gelişmesi için önemli bir etki gücü sağlayan eğitim-öğretim düzeyidir (Bülbül, 2003; Dilci ve Gürol, 2012, s.8). Çakar (2001)'a göre lisansüstü öğretim lisans eğitiminden daha öte düzeyde bilim ve faaliyetle donanmış yüksek uzmanlık kuvvetini oluşturan bir eğitim programıdır (Çakar, 2001, s.65-75). Oğuzkan (1981)'a göre lisansüstü eğitim, lisans eğitiminde başarı sağlayanlara ilgilendikleri bölümde yüksek lisans ya da doktora yaparak uzmanlaşma imkânı sunan eğitimidir (Oğuzkan, 1981, s.102).

Lisansüstü eğitim, lisans derecesine sahip olan öğrencilerin alanlarında uzmanlaşmaları için belli bir bilim dalı ya da sanat koluna yönelik olarak eğitim almaları amacıyla verilen en üst düzey eğitimidir. Lisansüstü araştırmaların, bir bilim dalının akademik olarak gelişmesinde ve ilerlemesinde önemli bir yere sahip olduğu gerçeği yadsınamaz (Gökkaya vd., 2017). Yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ya da sanatta yeterlilik gibi lisans eğitiminin ardından alınan eğitimler lisansüstü eğitimidir. Lisansüstü eğitim, ülkelerin ihtiyaçları doğrultusunda araştırmalar yaparak bilim ve teknoloji üretebilecek bilim adamlarının yetiştirilebilmesi için verilen planlı ve programlı eğitimidir. Kamunun ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanın eğitimine odaklanmaktadır (Dikmen, 2016). Lisansüstü eğitim, bireylere belli bir süre içerisinde araştırma yapıp alanında uzmanlaşmayı ve bilimsel rapor hazırlama

becerisini kazandırmaktadır. Bu becerilerin kazandırıldığı öğrencilerden beklenen ise bilim üretmek ve yaymaktır. Bilim ise bilimsel çalışmalar, yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, konferanslar, çalıştaylar gibi faaliyetler ile üretilmekte ve yayılmaktadır (Şendil, 2015).

Bibliyometri kavramı köken olarak Grekçe biblio (kitap) ve metric (ölçek, ölçüm) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (Kurt, 2019:16). Bibliyometri terimi ilk kez 1934 yılında P.Otlet tarafından yayınlanan "Traite De Documentation Le Livre Sur Le Livre Theorie Et Pratique" isimli çalışmada geçmesine rağmen kütüphane ve bilgi bilimi literatüründe ilk kez 1969 yılında Pritchard tarafından Journal of Documentation adlı dergide yayınlanan "Statistical Bibliography or Bibliometrics?" isimli çalışmada görülmüştür (Aksaray, 2019:8).

Bibliyometri kavramını ilk olarak Pritchard (1969), "matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin bilimsel iletişim ortamlarına uygulanması" şeklinde tanımlamıştır (Pritchard,1969:348). Bibliyometri, akademik çalışmaların farklı unsurlarının sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla incelenmesi ile ilgilenmektedir (Zan, 2012: 15). Nicel bir araştırma tekniği olan bibliyometrik analizler, keşfedici veya tanımlayıcı çalışmalar olarak değerlendirilmektedir (Kurutkan ve Orhan, 2018: 10).

Bibliyometrik analiz ise bilimsel bilgi paylaşım araçlarının yazar sayısı, yayın yılı, yayımlandığı dergi, konu, yayın bilgisi gibi farklı özelliklerin niceliksel olarak analiz edilmesi (Altuntop, 2019: 25) olarak tanımlanmaktadır. Bir bilim dalı ile ilgili farklı türlerden yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenerek bilim dalının gelişim evresinin nicelik ve nitelik bakımından değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Law ve Cheung, 2008; Temizkan, Çiçek ve Özdemir, 2015). Bibliyometrik araştırmalarla bir bilim dalında herhangi bir konuda en verimli araştırmacılar belirlenirken, birbirleri arasındaki etkileşimde gözler önüne serilebilmektedir. Bu araştırmalar çeşitli konularda ülkeler, kurumlar veya ekoller arasında karşılaştırma yapılmasına da olanak sunmaktadır (Al, 2008: 19). Bibliyometrik veriler doğrultusunda çalışmaların, belgelerin veya yayınların konu, yazar, yayın bilgisi, atıf yapılan kaynaklar vb. özelliklerinin niceliksel olarak analizi ile ortaya koyulabilmektedir (Altuntop, 2019: 26). Bazı çalışmalara ilişkin bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Bibliyometrik Analiz Yöntemiyle Yapılmış Bazı Çalışmalar

Yazarlar	Yıl	Çalışmanın Adı	İçerik
Nurettin Ayaz, Büşra Meltem Türkmen	2018	Yöresel Yiyecekleri Konu Alan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	35 Yüksek Lisans 10 Doktora
Hakan Köşker	2020	Coğrafi İşaret Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	34 Yüksek Lisans 9 Doktora
Nazlı Örnek, Kurtuluş Karamustafa	2020	Turist Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analiz ile Değerlendirilmesi	105 Yüksek Lisans 18 Doktora
Aslı Albayrak,	2020	Kırsal Turizm ve Türlerine Yönelik Hazırlanan	114 Yüksek Lisans

Demet Tüzünkan		Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	30 Doktora
Özge Güdü Demirbulat, Nuray Tetik Dinç	2017	Sürdürülebilir Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili	41 Yüksek Lisans 21 Doktora
Elanur Şahin, Gürkan Akdağ, Celil Çakıcı, Neslihan Onur	2018	Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dallarında Yayınlanan Tezlerin Bibliyometrik Analizi	23 Yüksek Lisans
Burhanettin Zengin, Burak Atasoy	2021	Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi	74 Yüksek Lisans 13 Doktora
Selin Bitirim Okmeydan	2020	Kültürlerarası İletişim Alanındaki Eğilimler: 'Kültürlerarası İletişim' Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	56 Yüksek Lisans 19 Doktora
Betül Çelebi, Dilan Çiftsüren, S. Emre Dilek	2020	Türkiye'de "Kültürel Miras" Konusunda Yapılan Tezlerin Bibliyometrik Analizi	1212 Yüksek Lisans 194 Doktora
Ayşe Sünnetçioğlu, Pınar Yalçınkaya, Merve Olcay, Şefik Okan Mercan	2017	Turizm Alanında Yazılmış Olan Gastronomiye İlişkin Tezlerin Bibliyometrik Profili	26 Yüksek Lisans 7 Doktora
Süha Çelikkaya	2018	İsparta Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir İnceleme	699 Yüksek Lisans 99 Doktora 40 Tıpta Uzmanlık 3 Sanatta Yeterlilik 1 Dış Hekimliği Uzmanlığı
Ahmet Büyükşalvarcı, Hüseyin Keleş	2019	Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Açından İncelenmesi	201 Yüksek Lisans 51 Doktora
Burhanettin Zengin, Mert Cengiz	2021	Yavaş Şehir (Cittaslow) Konusundaki Lisansüstü Çalışmaların Bibliyometrik Analizi	81 Yüksek Lisans 16 Doktora
Ahmet Kurt	2019	Türkiye'de Kentleşme ve Çevre Sorunları Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik İncelemesi	178 Yüksek Lisans 36 Doktora
Özlem Aksaray	2019	Müzik Alanında Yazılan Tezlerin Bibliyometrik Analizi	1555 Yüksek Lisans 339 Doktora 49 Tıpta Uzmanlık 9 Sanatta Yeterlilik

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, 2005-2022 yılları arasında “Miras Alanı” kelimesi hakkında Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli parametreler etrafında bibliyometrik analizlerinin gerçekleştirilmesidir. Bu yapılan bibliyometrik analiz ile gelecekte yapılacak olan benzer çalışmalara katkı sağlaması düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden çalışmaların dizin bölümünde "Miras Alanı" anahtar kelimesi için tarama işlemi yapılmıştır. Aranacak alan kısmında tümü kısmı işaretlenmiştir. Çalışmada, Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezinin web adresinden ulaşılan kayıtlar ve 20.04.2022 ve 25.05.2022 tarihleri arasında yapılan taramaların sonuçları esas alınmıştır.

Ulaşılan tez çalışmalarının bibliyometrik analizlerinin yapılması için tez künyelerinde bulunan “yayınlandığı yıl”, “tezin dili”, “tez türü”, “yayınlandığı üniversite”, “yayınlandığı anabilim dalı” ve “tezin çalışma konusu” şeklinde parametreler belirlenmiştir. Tezlere ilişkin verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve frekans analizi kullanılmıştır. Ayrıca tezlere yönelik çıkarımlarda içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Miras Alanı konulu Türkiye ölçeğinde 2005-2022 yılları arasında yapılan tarama sonucunda 22 adet doktora tezi ve 76 adet yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 98 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları kapsamında 2005-2022 yılları aralığında ve 20.04.2022-25.05.2022 tarihlerinde Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanının dizin bölümünde taranan “Miras Alanı” anahtar kelimesi konulu hazırlanmış lisansüstü tezlerin dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Lisansüstü tezlerin toplam sayısı 100 tane fakat 2 tezin erişimine ulaşılamadığı için araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Türler kapsamında 76 (%77,6) tezin yüksek lisans tezi, 22 (%22,4) tezin ise doktora tezi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan, miras alanı kapsamında hazırlanmış olan yüksek lisans tezlerinin doktora seviyesinde hazırlanan tezlerin 3 katından olduğunu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Türlerine İlişkin Dağılımı

Tez Türü	n	%
Yüksek Lisans	76	77,6
Doktora	22	22,4
Toplam	98	100

Miras alanı konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik çalışması kapsamında çalışmaların yıllara göre dağılımı tablo 3’te verilmiştir. “Miras Alanı” anahtar kelimesini konu edinen ilk çalışma 2005 yılında yapılmış bir yüksek lisans tezi olmuştur. Tezlerin yıllara göre dağılımı tablo 3’te analiz edilmiştir. Tezlerin yıllara göre kronolojik dağılımında 2019 yılının en çok çalışma verilen yıl olduğu tespit edilmiştir. 2019 yılında 28(%28,57) adet yüksek lisans tez çalışması ortaya çıkarılmıştır. Miras alanı

konulu tezlerin 2005- 2015 yılları aralığında çok düşük oranda çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tezlerin düşük sayıda hazırlandığı yıllar 2005,1 (%1,02), 2011 ,1 (%1,02), 2012 ,2 (%2,04), 2013,1 (%1,02), 2014,1 (%1,02), 2015 ,1 (%1,02) yıllarıdır. 2018 yılından sonra lisansüstü çalışmalarının sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Hazırlanan ilk doktora çalışması ise 2011 yılında yayınlanmıştır.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yayınlandığı Yıl	Tez Türü				Toplam	
	Yüksek Lisans		Doktora			
	n	%	n	%	N	%
2005	1	1,02	-	-	1	1,02
2010	3	3,06	-	-	3	3,06
2011	1	1,02	1	1,02	2	2,04
2012	2	2,04	-	-	2	2,04
2013	1	1,02	1	1,02	2	2,04
2014	1	1,02	1	1,02	2	2,04
2015	1	1,02	1	1,02	2	2,04
2016	4	4,08	4	4,08	9	8,16
2017	4	4,08	2	2,04	5	6,12
2018	6	6,12	1	1,02	7	7,14
2019	28	28,57	2	2,04	30	30,61
2020	7	7,14	5	5,10	12	12,24
2021	14	14,29	4	4,08	18	18,37
2022	3	3,06	-	-	3	3,06
Toplam	76	77,55	22	22,45	98	100

Ulusal Tez Merkezi veri tabanının dizin bölümünde taranan Miras Alanı anahtar kelimesini konu alan lisansüstü tezlerin türlerine göre yayınlandığı dil dağılımında 69 adet tez Türkçe (%70,41) ve 29 adet tezin İngilizce (%29,59) olarak dağılımı Tablo 4'te gösterilen biçimdedir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Yayınlandığı Dil Dağılımı

Dil	Toplam
-----	--------

Tez Türü	Türkçe		İngilizce		N	%
	n	%	n	%		
Yüksek Lisans	50	51,02	26	26,53	76	77,55
Doktora	19	19,39	3	3,06	22	22,45
Toplam	69	70,41	29	29,59	98	100

Tablo 5’te Ulusal Tez Merkezi veri tabanının dizin bölümünde taranan “Miras Alanı” anahtar kelimesini konu alan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı gösterilmiştir. Tabloya göre “Miras Alanı” anahtar kelimesini konu alan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımında Mimarlık Anabilim dalı ve Şehir ve Bölge Planlama anabilim dalı ilk iki sırada yer almaktadır.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Enstitü Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim/Anasanat Dalı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	N	%	n	%	n	%
Şehircilik ve Bölge Planlama	14	14,29	3	3,06	17	17,35
Mimarlık	15	15,31	9	9,18	24	24,49
Peyzaj Mimarlığı	4	4,08	2	2,04	6	6,12
Turizm İşletmeciliği	3	3,06	3	3,06	6	6,12
Türk Halk Bilimi	1	1,02	1	1,02	2	2,04
Arkeoloji	2	2,04	1	1,02	3	3,06
Biyoloji	-	-	1	1,02	1	1,02
Bilişim	1	1,02	-	-	1	1,02
Coğrafya	2	2,04	-	-	2	2,04
Restorasyon	1	1,02	-	-	1	1,02
Kültür Varlıklarını Koruma	2	2,04	-	-	2	2,04
Kimya Mühendisliği	-	-	1	1,02	1	1,02
Kentsel Politika Planlaması ve1 Yerel Yönetimler		1,02	-	-	1	1,02
Kültürel Mirası Koruma	10	10,20	-	-	10	10,20
Çevre Bilimleri	1	1,02	-	-	1	1,02
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	1	1,02	-	-	1	1,02
Mimari Restorasyon	4		-	-	4	4,08

Sosyoloji	1	1,02	-	-	1	1,02
İç Mimari Tasarım	1	1,02	-	-	1	1,02
Jeoloji Mühendisliği	1	1,02	-	-	1	1,02
Kültürel Miras ve Kültür3 Yönetimi	3	3,06	-	-	3	3,06
Sanat Tarihi	1	1,02	-	--	1	1,02
Yapı Bilgisi	1	1,02	-	-	1	1,02
Sanat ve Tasarım	2	2,04	1	1,02	3	3,06
Turizm Yönetimi	1	1,02	-	-	1	1,02
Kentsel Tasarım	1	1,02	-	-	1	1,02
Arkeoloji ve Sanat Tarihi	1	1,02	-	-	1	1,02
Güzel Sanatlar	1	1,02	-	-	1	1,02
Toplam	76	77,55	22	22,45	98	100

Tablo 6’te lisansüstü tezlerin künyelerinde bulunan çalışma konularına göre analizi görülmektedir. 28 farklı alanda çalışma yapılmıştır. Konunun multidisipliner olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya göre mimarlık konusu lisansüstü tezlerin %42,86’sını oluşturmaktadır. İkinci sırada ise oranı %20’41 ile şehircilik ve bölge planlama gelmektedir.

Tablo 6. Lisansüstü Tezlerin Çalışma Konularına Göre Dağılımı

Çalışma Konusu	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Turizm	3	3,06	3	3,06	6	6,12
Mimarlık	34	34,69	8	8,16	42	42,86
Halk Bilimi	1	1,02	1	1,02	2	2,04
Coğrafya	2	2,04	-	-	2	2,04
Gazetecilik	1	1,02	-	-	1	1,02
Sosyoloji	2	2,04	-	-	2	2,04
Güzel Sanatlar	-	-	1	1,02	1	1,02
İç Mimari Tasarım	1	1,02	-	-	1	1,02
Peyzaj Mimarlığı	4	4,08	1	1,02	5	5,10
Biyoloji	-	-	1	1,02	1	1,02

Eğitim ve Öğretim	2	2,04	-	-	2	2,04
Sanat Tarihi	1	1,02	-	-	1	1,02
Müzecilik	1	1,02	-	-	1	1,02
Kimya Mühendisliği	-	-	1	-	1	1,02
Jeoloji Mühendisliği	1	1,02	-	-	1	1,02
Kamu Yönetimi	1	1,02	-	-	1	1,02
Arkeoloji	4	4,08	3	3,06	7	7,14
Şehircilik ve Bölge Planlama	17	17,35	3	3,06	20	20,41
İç Mimari ve Dekorasyon	1	1,02	-	-	1	1,02
Toplam	76	77,55	22	22,45	98	100

Ulusal Tez Merkezi veri tabanının dizin bölümünde taranan Miras Alanı anahtar kelimesini konu alan lisansüstü tezlerin hazırlandığı üniversitelerin türlere göre dağılımı Tablo 7’te gösterilen biçimde tespit edilmiştir. Üniversiteler içerisinde Miras Alanı anahtar kelimesini en fazla konu edinen lisansüstü tez çalışmasının Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi oranla yer almıştır.

Tablo 7. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Hazırlandığı Üniversite	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	N	%
Selçuk Üniversitesi	2	2,04	2	2,04	4	4,08
İstanbul Teknik Üniversitesi	7	7,14	2	2,04	9	9,18
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	9	9,18	2	2,04	11	11,22
Bartın Üniversitesi	1	1,02	1	1,02	2	2,04
Gazi Üniversitesi	3	3,06	1	1,02	4	4,08
Yıldız Teknik Üniversitesi	7	7,14	4		11	11,22
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	15	15,31	2	2,04	17	17,35
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	1,02	2	2,04	3	3,06
Karabük Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Hacettepe Üniversitesi	-		1	1,02	1	1,02

Yaşar Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Ankara Üniversitesi	-		1	1,02	1	1,02
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1,02	1	1,02	2	2,04
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	2,04	2	2,04	4	4,08
Süleyman Demirel Üniversitesi	-	-	1	1,02	1	1,02
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	3	3,06	-	-	3	3,06
Eskişehir Teknik Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
İstanbul Şehir Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Bursa Uludağ Üniversitesi	2	2,04	-	-	2	2,04
Batman Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Atatürk Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
İstanbul Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	2,04	-	-	2	2,04
Ege Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Koç Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Akdeniz Üniversitesi	3	3,06	-	-	3	3,06
Fatih Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Kadir Has Üniversitesi	3	3,06	-	-	3	3,06
Trakya Üniversitesi	1	1,02	-	-	1	1,02
Toplam	76	77,55	22	22,45	98	100

Yüksek lisans tezlerin sayfa sayısı aralığının dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre yüksek lisans tezlerinin çoğunun 151-200 sayfa aralığında yazıldığı görülmektedir.

Tablo 8. Yüksek Lisans Tezlerinin Sayfa Sayılarının Dağılımı

Sayfa Aralığı	Frekans
99 sayfa ve altı	6
100-150 sayfa	12
151-200 sayfa	26
201- 250 sayfa	17
251- 300 sayfa	7
300 sayfa ve üstü	8
Toplam	76

Doktora tezlerinin sayfa sayılarının aralığının dağılımı Tablo 9’da verilmiştir. Elde edilen araştırma bulgularına göre doktora tezlerinin çoğunluğunun 251-400 sayfa aralığında yazılmış olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Doktora Tezlerinin Sayfa Sayılarının Dağılımı

Sayfa Aralığı	Frekans
160 sayfa ve altı	2
161-250 sayfa	7
251-400 sayfa	8
401 ve üstü sayfa	5
Toplam	22

Sonuç

Bu çalışmada, Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2005-2022 yılları arasında Miras alanı anahtar kelimesi ile ilgili yayımlanan 76 yüksek lisans tezi, 22 adet doktora tezi son erişim tarihi 25.05.2022 olarak değerlendirilmiştir. Yayımlanan lisansüstü tezler; yayınlandığı yıl, tez türü, anabilim dalı, yazım dili, çalışma konusu ve çalışmanın yapıldığı üniversite gibi çeşitli parametreler kullanılarak bibliyometrik analizleri yapılmıştır.

İlk olarak araştırmaya konu edilen lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı analiz edilmiştir. Elde edilen yüzde tablosuna göre en fazla yazılan tez türünün 76 adet ile yüksek lisans tezleri olduğu tespit edilmiştir. Bu veri ilgili kısmın %76,6’lık dilimini kapsamaktadır. Elde edilen verilere göre doktora tezi ise 22 adet (%22,4) yazılmıştır.

İkinci olarak analiz edilen konu tezlerin yıllara göre dağılımıdır. Elde edilen bilgiler ışığında en az lisansüstü tez yazılan yıllar 2005, 2011, 2013, 2014 ve 2015 yılları olarak

tespit edilmiştir. Bu yıllarda birer adet tez çalışması yapılmıştır. 2006, 2007, 2008, 2009 yıllarında ise konu ile ilgili hiç tez yazılmadığı görülmektedir. En fazla lisansüstü tez çalışması 2019 yılında (30 adet) yapıldığı gözlenmiştir. Ayrıca yüzde tablosuna bakıldığında miras alanı ile ilgili tez çalışmalarının 2018 yılından sonra artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir sonraki araştırma konusu olarak tezlerin yayımlandığı dil durumu analiz edilmiştir. Yüksek lisans tezlerinin %51,02'si Türkçe olarak, %26,53'ü ise İngilizce olarak kaleme alınmıştır. Doktora tezlerinin ise %19,39'u Türkçe, %3,06'sı İngilizce olarak yazılmıştır. Lisansüstü tezlerin toplam değerlerine bakıldığında ise %70,41'inin Türkçe, %29,59'unun ise İngilizce kaleme alındığı görülmektedir.

Bir diğer tabloda araştırmaya konu edilen lisansüstü tezlerin enstitü anabilim dallarına göre dağılımı analiz edilmiştir. Toplam da 28 anabilim dalı içerisinde en fazla tez yazılan enstitünün 24 lisansüstü tez ile Mimarlık anabilim dalı olduğu görülmektedir. Bunu 17 tez ile Şehircilik ve Bölge Planlama anabilim dalı takip etmektedir. 15 anabilim dalında birer adet tez yazıldığı gözlenmiştir.

Lisansüstü tezlerin çalışma konularına göre dağılımı incelendiğinde 19 farklı konuda lisansüstü tez yazıldığı gözlemlenmiştir. Elde edilen verilere göre en çok tezin 42 adet ile mimarlık konusunda yazıldığı tespit edilmiştir. Bu veri araştırmanın %42,86'lık kısmını kapsamaktadır. Ayrıca on farklı konuda birer adet tez yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımında 33 adet üniversitede 98 adet tez yazıldığı belirlenmiştir. Tabloya göre en fazla tezin Orta Doğu Teknik Üniversitesinde (17) yazıldığı belirtilmiştir. Bu sonuca en yakın değerlerin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (11) ve Yıldız Teknik Üniversitesi'ne (11) ait olduğu görülmektedir. Ayrıca 18 üniversitede birer tez yazıldığı görülmektedir.

Miras Alanı anahtar kelimesi ile sınırlandırılmış olan bu bibliyometrik analiz çalışması, gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara; Miras Alanı anahtar kelimeli tezler, kullanılan yöntemler, yayınlanan yıllar, çalışma yapan üniversiteler, yazım dili, konu alanı ve anabilim dalları kapsamında inceleyebilme fırsatı sunacağı düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışma ile araştırmacılara konu hakkında genel bilgiler verilmesi amaçlanmıştır. Korunan alanlar ve buna bağlı olarak daha özeldir çalışmalar yapılmaktadır. Miras alanı gibi günümüzün önemli bir konusu hakkında ülkemizde yapılan çalışmaların bir fotoğrafı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

- Aksaray, Ö. (2019). Müzik Alanında Yazılan Tezlerin Bibliyometrik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Al, U. (2008). Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi kütüphanecilik bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. Bilgi Dünyası Dergisi, 5 (1), 19-47.
- Altıntop, V. (2019). Kültür Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analiz Tekniği ile İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Bülbül, T. (2003). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36, 1-2.
- Çakar, Ö. (2001). Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: lisansüstü eğitim, bilim adamı yetiştirme lisansüstü eğitim. Ankara, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:7, 65– 75.
- Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020). İstanbul’da Gerçekleştirilen Terör Saldırıların İncelenerek Bu Destinasyonun İmajının Turistlerin Zihinlerinde Oluşturdukları Alguların Değerlendirilmesi. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi, 5(2), 271-283.
- Çılgınoğlu, H. ve Çam, O. (2021a). Gastronomi Turizmi ve Kültür İlişkisi. S. Kılıç (Ed.). Halkbilimi Bağlamında Türkiye’de Yeme-İçme Kültürü içinde (ss. 135-166). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Çılgınoğlu, H. ve Çam, O. (2021b). Turizm Potansiyelinin Geliştirilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Etkisi: Kastamonu Örneği. O. K. Yılmaz (Ed.). Belediyelerin Genişleyen Ekosistemleri Üzerine Disiplinlerarası Çalışmalar içinde (ss. 47-76). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Dikmen M. (2016). “Lisansüstü Eğitim Yapan Öğrencilerin Danışmanlarından Beklentileri: Eğitim Bilimleri bölümü Anabilim Dalları Örneği”,4. Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Antalya.
- Dilci, T., & Gürol, M. (2012). Öğretim üyeleri bakış açısıyla lisansüstü eğitimin yaşam alanına yansımaları (eğitim bilimleri örnekleme). Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(3), 1073-1090.
- Diodato, V. P. (1994). Dictionary of Bibliometrics, Portland, The Hawthorne Press.
- Dönmez, Y., & Türkmen, F. (2015). Turistlerin satın alma kararında peyzaj düzenlemelerinin rolü: Belek örneği. Turizm Akademik Dergisi, 2(2).
- Evren, S. ve Kozak, N. (2012). Türkiye’de 2000-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi, VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 250-266.
- Gökkaya, S., Acar, A., & Yıldırım, M. (2017). Ekoturizm konusunun lisansüstü tezlerdeki bibliyometrik profili. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, 122-130.
- Kurt, A. (2019). Türkiye’de Kentleşme ve Çevre Sorunları Alanında Hazırlanmış Kayıtlı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Kurutkan, M. ve Orhan, F. (2018). Kalite Prensiplerinin Görsel Haritalama Tekniğine Göre Bibliyometrik Analizi, Ankara: SAGE Yayıncılık San. ve Tic. Ltd.Şti.
- Law, R. ve Cheung, P. (2008), „An Analysis of Publications in Leading Tourism Journals and Its Implications“ Journal of China Tourism Research, 4(1), ss.78- 97.
- Oğuzkan, A. Ferhan (1981) Eğitim terimleri sözlüğü. Ankara, Türk Dil Kurumu.
- Pritchard, A. (1969). Statistical Bibliography or Bibliometrics Journal of Documentation, 25, 348-349.
- Sims, R. (2009). Food, Place, Authenticity: Local Food and Sustainable Tourism Experience. Journal of Sustainable Tourism, 17(3), 321-336.
- Şendil C. (2015). Büşra “Eğitim Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Öğrencilerinin Bilimsel Rapor Yazma ve Yayınlama Konusundaki Görüşleri (Muğla İli Örneği)”Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Sayı. 35.
- Şengül, A. ve Çılgınoğlu, H. (2021). Kültürel Miras Turizmi Açısından Kral Kızı Hamamı’nın Swot Analizi İle Değerlendirilmesi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 11(2), 539-552.

Temizkan, P., Çiçek, D. ve Özdemir, C. (2015). Sağlık Turizmi Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Profili, International Journal of Human Sciences, 12 (2), 394-415.

Türkmen, F., & Dönmez, Y. (2015). Korunan alanların turizme açılmasına ilişkin yerel halkın görüşleri (Yenice örneği). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 189-204.

İnternet Kaynakçası

<https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>

[Erişim Tarihi: 15.05.2022].

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> [Erişim Tarihi: 20.04.2022].